Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 30. V LJUBLJANI torek, 7. februarja 1928. Posamezna številka Din 1·—. LETO V.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.
Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.
UREDNIŠTVO: SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 8.
TELEFON ŠTEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Najprej dokaz!

Nedeljska »Prager Presse« je objavila pismo velikega norveškega pisatelja Björnsona, ki ga je pisal ta leta 1907 ob priliki neke konference za mir. Na tej konferenci je namreč imel zastopati Madjarsko grof Appony,tedanji madjarski prosvetni minister. Ravno tedaj pa je vodil veliki skandinavski svobodomislec veliko borbo proti raznarodovanju, ki ga je organizirala in vodila madjarska vlada. Zato pravi Björnson v svojem pismu, da odločno protestira proti udeležbi grofa Apponyja na mirovni konferenci, ker te konference se smejo udeležiti samo delegati, ki se doma bore za sporazum med narodi, ki so torej dokazali, da so sami v resnici pristaši ideje miru.

Da je bilo stališče Björnsona pravilno in možato, je evidentno. Kajti kako naj zastopa kako idejo tisti, ki jo doma tepta z nogami. In vendar je pri nas tudi to mogoče.

Z veliko reklamo se govori pri nas o neki združeni demokraciji, ki naj ustvari nebesa v Jugoslaviji, s tem da etablira vlado najčistejše demokracije. In da bi vsa ta reklama tem bolj učinkovala, govore reprezentanti te demokracije proti »Glavnjači«, proti policijskemu terorju, za odpravo cesarskih patentov in slično. Če pa pogledamo vso to pisano družbo, ki se danes imenuje združena demokracija malo poblizje pa vidimo, da jo sestavljajo skoro samo ljudje, ki so svoje dni demokracijo najtežje preganjali. Ali je mar bila »Glavnjača« bolj kulturna tedaj, ko je bil g. Pribičević policijski minister? Ali mar tedaj nismo imeli tega »evropskega škandala« tako lepo zastraženega ko danes? In cesarski patenti! Ali so bili mar ob veljavo, ko je bil Radić minister in ko je bil Nastas Petrović policijski minister, Ljuba Davidović pa šef vlade?

Pa seveda, cesarski patenti imajo to posebnost, da morejo biti neprijetni samo za tistega, ki ni v vladi, dočim tistemu, ki je na vladi celo koristijo. Zato pa so tudi ostali v veljavi ravno tako pod najbolj čisto jugoslovansko vlado, ko pod vlado, v kateri so bili manj centralistični ministri. In zato bodo ostali v veljavi še tako dolgo, dokler ne pridejo na vlado pravi demokrati, ki se bodo za pomoč po avstrijskih cesarskih patentih lepo zahvalili.

Težko vprašnje pa je, kdaj dobimo v jugoslaviji vlado pravih demokratov. Da bi mogla tako vlado dati »združena demokracija«, more misliti samo totalen političen naivnež. Saj je ravno danes edini up famozne demokracije, da pridobi za sebe pašićevce. To je tiste pašićevce, ki so bili obenem z g. Pribičevićem steber one slavne PP-vlade, pod katero je demokracija zlasti krepko občutila bič reakcije.

Ti ljudje pa naj nakrat instalirajo v Jugoslaviji pravo demokracijo! Kdor misli samo na to, kako bi pobijal klerikalnega lintverna, ta morebiti še lahko veruje v kak čudež. Mi pa mislimo, da je mnogo bolj pravilno mnenje velikega norveškega pesnika.

Kdor ni s svojim javnim delom dokazal da je demokrat, ta nima pravice zastopati demokracije, takemu človeku ni mogoče verjeti. Kajti ta človek je imel priliko, da demokratična načela izvaja, a ni tega storil, ker bi bilo to v nasprotju z njegovimi strankarskimi interesi. To se pravi, temu človeku je bilo strankarstvo več, ko pa demokracija in kakor se je to zgodilo enkrat, tako se bo zgodilo tudi drugič. Tako govori od partizanstva nepokvarjena pamet.

Zato pa tudi vsa ta reklama »združene demokracije« ni prav nobena demokracija, temveč samo ponesrečen poskus pod lepim imenom skriti nelepo stvar, katere pravilno ime je: združeno strankarstvo. Da je temu tako, dokazuje vsa naša novejša politična zgodovina, kar so spoznali pravi demokrati tudi na lastni koži.

Opozicionalni blok, seljaška demokracija, združena demokracija in še cela vrsta drugih preimenovanj vse ne bo nič pomagalo, ker dejanja so močnejša od besed. Zato najprej dokaz, da ste demokrati, šele potem more kdo smatrati vaše besede kot resne!

Davčni zakon bo danes sprejet

Beograd, 7. febr. Včeraj popoldne ob pol 5. se je nadaljevala seja narodne skupščine. Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje podrobne razprave o davčnem zakonu. Galerije so bile polne občinstva, ker so v političnih krogih pričakovali, da bo na tej seji odglasovan davčni zakon, s čimer bi v skupščini in v političnem življenju nastopili odločilni dogodki. Tudi poslanci so v velikem številu prišli na sejo.

Prvi je govoril zemljoradnik **Voja Lazić** in najostreje kritiziral posamezne člene novega davčnega zakona. Dejal je, da ta zakon pomeni za kmeta davčno preobremenitev. Povdarjal je razliko med kmeti in bogatimi hišnimi posestniki. Zahteval je enakost za vsa poslopja tako glede davkov kot glede davčnih stopenj.

Za njim je govoril **dr. Gregor Žerjav**, ki je v svojem dolgem govoru grajal, da se skupščina izogiblje podrobni razpravi o pričujočem zakonskem predlogu, ki bi bila neobhodno potrebna. Glede dohodnine je dejal, da je žalostno, da se je kompromitirala v tistih krajih, kjer je bila uvedena. Ugotavljal je, da se predmetni davki ne morejo odmerjati progresivno. Kjerkoli so to poskušali, so prišli do prepričanja, da je to nemogoče. Glede dopolnilnega davka pravi, da ni v duhu ustave, kar si je treba zapomniti. Po novem zakonu se bo plačevala več ko dvakratna sedanja zemljarina. Zadosti bi bila osnovna stopnja od največ 6%. — H koncu je dr. Žerjav govoril o vseh davčnih oblikah in nazadnje je dejal, da ves ta zakon ni dosti vreden. (Nas veseli, da je celo dr. Žerjav spoznal, kako napačen je bil nastop SDS proti dohodnini. Op. ured.)

Za Žerjavom je govoril **Pavle Radić** o razmerah, ki vladajo pri obdačenju in pri izterjevanju davkov v Beogradu. Potrebno bi bilo, pravi, da se za to določi posebna parlamentarna anketa. Zemljiški davek bo odvisen od tega, kako bo komisija določila čisti katastralni donos. Če je vladi res do tega, da se davki izenačijo, potem mora sprejeti naš predlog in vrniti ta zakonski načrt odboru, da ga spopolni in spremeni.

Pavle Radić je na koncu svojega govora stavil formalen predlog, da se zakonski načrt vrne odboru v spopolnitev. Vladna večina je ta predlog odklonila. — Ker je bilo že pozno zvečer, se je seja prekinila. Prihodnja seja je bila napovedana za danes dopoldne, ko se bo nadaljevala razprava o proračunu. Šele danes popoldne naj bi se končno sprejel davčni zakon.

——

Konference in kombinacije.

Beograd, 7. febr. Pri radikalih so se včeraj popoldne vršili razgovori med posameznimi skupinami. Miša Trifunović je imel proti večeru daljšo konferenco z Veljo Vukičevićem. Vukičevića je posetil tudi Aca Stanojević. Ta, druga, konferenca med predsednikom vlade in Aco Stanojevićem, prvim podpredsednikom glavnega odbora radikalne stranke, je trajala celo uro. Izgleda, da tudi na tej konferenci nista mogla priti do sporazuma glede raznih vprašanj, za katera se že dolgo časa išče rešitev. Po seji narodne skupščine je imel Velja Vukičević v ministrski sobi narodne skupščine daljšo konfernco z notranjim ministrom Čedo Radovićem. Trde, da sta na tej konferenci govorila o raznih ukazih, ki bi jih bilo treba izdati in ki se nanašajo na notranje ministrstvo. Na konferenci so se sprožila tudi razna politična vprašanja, ki so se morala obravnavati še pred vladno krizo. — Po konferenci se je Vukičević odpeljal domov.

Beograd, 7. febr. Včeraj se niso razvili nobeni posebni politični dogodki, to pa enostavno zaradi tega, ker se vsa politična vprašanja spravljajo v odvisnost od sprejetja davčnega zakona. Vlada je že pred nekaj dnevi **sklenila, da takoj po sprejetju davčnega zakona poda ostavko** in da s tem priliko za normalen razplet političnih dogodkov. Ta sklep je bil sprejet za slučaj, ako demokratski poslanski klub ne najde nobenega drugega izhoda, ki bi omogočil Voji Marinkoviću in njegovim tovarišem, da ostanejo še naprej v vladi.

MARKOVIĆEVA MISIJA SE PONESREČILA.

Beograd, 7. febr. Po vesteh iz Pariza je naš finančni minister dr. Marković odpotoval v Beograd. Politični krogi Markovićevega povratka niso tako hitro pričakovali. Mislijo, da je njegova vrnitev v zvezi z otvoritvijo krize. — Trdi se dalje, da misija dr. Markovića v inozemstvu, kjer naj bi bil najel veliko zunanje posojilo, **ni uspela**.

KDAJ SE SESTANE MALA ANTANTA ŠE NI DOLOČENO.

Bkarešta, 7. febr. Nasproti vestem v dunajskih listih zatrjujejo v rumunskem zunanjem minstrstvu, da še vedno ni določen dan za konferenco Male antante; o tem da se celo dosedaj niso niti vodil razgovori med vladami držav Male antante. Dan konference Male antante se bo določil po povratku Titulesca v Bukarešto.

DAVEK NA »KIBICE« STOPIL NA ČEŠKEM V VELJAVO.

Praga, 7. febr. 1. februarja je stopil v veljavo davek na zaplečnike (kibice) in sicer pri kvartanju, biljardiranju in keglanju. Davek znaša za 6 ur 2 češki kroni. Po preteku 6 ur se mora davek obnoviti: plača se 50 vinarjev za vsake nadaljnje 3 ure. To velja, če igrajo v navadnih prostorih kavarn in gostiln. Če pa igrajo v posebnih igralnicah je pristojbina dvakrat tolika.

TRI PETROLEJSKE LADJE SE POTOPILE.

Budimpešta, 7. febr. Včeraj popoldne so nedaleč od Ganzove ladjedelnice eksplodirale tri petrolejske ladje in se začele potapljati. Poklicani so bili gasilci, toda pomoč je prišla prekasno. Vzrok eksplozije se ni dal dognati.

ANGLEŠKA KRALJICA ZBOLELA.

London, 7. febr. Službeno javljajo, da je angleška kraljica zbolela in da se ni mogla udeležiti slavnostne otvoritve parlamenta.

Marinković ostane zunanji minister.

Beograd, 7. febr. Rumunski poslanik Emandi je posetil našega zunanjega ministra in mu naznanil, da namerava rumunski zunanji minister Titulescu o priliki svojega povratka iz inozemstva v Bukarešto priti v Beograd. Emandi je šel k dr. Marinkoviću, da poizve pri njem, kdaj bi bil najpripravnejši trenutek, da se sestaneta s Titulescom. Ker je vlada vprav sedaj pred krizo, se ni mogel določiti dan za sestanek obeh zunanjih ministrov. Kakor pa zatrjujejo v ministrstvu, pride do sestanka do konca tega meseca. Po vsem se zdi, da se **Marinković** nadeja, da bo tudi po krizi, ki bo nastala, **ostal še zunanji minister**.

PREDSEDNIK PORTUGALSKE REPUBLIKE — UMORJEN?

Paris, 7. febr. Po brezžičnih vesteh iz Madrida je bil v Lissaboni — kar pa še ni potrjeno — včeraj dopoldne ob 10. uri umorjen portugalski predsednik republike general Carmona. Hkrati je izbruhnila revolucija.

NASPROTUJOČE SI VESTI O DOGODKIH V ŠPANIJI.

Paris, 7. febr. Vesti o dogodkih v Barceloni so popolnoma protislovne. Službeno javljajo iz Madrida, da je v Barceloni popoln mir in da so pristaniški delavci že začeli delati. — Potniki pa, ki prihajajo iz Barcelone, trde, da je položaj zelo resen in da je prišlo do krvavih spopadov med vojaki in delavci. Vzrok nemirov je uvedba dohodninskega davka.

RUSKI KMETJE PROTI NASELJEVANJU ŽIDOV.

Varšava, 7. februarja. Iz Moskve javljajo, da je na Uralu in v Kubanskem okraju prišlo zaradi kolnizacije Židov do kmečkega upora. Kmetje so vse žide zapodili. Posredovati je morala vojska. Vlada pa je morala navzlic temu odnehati kmetom, ker so kmetje zagrozili, da bodo zažgali in uničili zdravilišča na Krimu, če bi se naselili Židje v njihovem okraju.

LICA PRIZNAL.

Dunaj 7. febr. Preiskava proti atentatorju Lice-u je končana. Atentator je priznal, da je prišel na Dunaj z namenom, da umori Hasan bega Prištinca. Lice bo obtožen poskušenega umora.

VAGON EKSPLODIRAL.

Varšava. 7. febr. Na postaji Rzezsow je eksplodiral vagon blaga, ki je bil na poti iz Nemčije v Rusijo. Detonacija je bila strahovita. Ker je vagon popolnoma zgorel, bo težko dognati, kaj je bilo v njem naloženega. Trde, da so bili to zažigalci za granate. Na ta način bi bila to morebiti nova monošterska afera.

BERLINSKI TURNIR.

Berlin, 7. febr. Predsinočnjim se je začel jubilejni šahovski turnir z igro Švicarja Yonnerja in Bogoljubova. Partija se je končala s porazom Bogoljubova. Tartakower je potolkel Steinerja, Sämisch pa Schlagerja. Partija Lönhard — Koch se je končala remis, igra med Niemcovičem in Stolzem pa je bila prekinjena.

Sinoči se je začelo drugo kolo. Helling je igral proti madjarskemu prvaku Steinerju in ga po nekaj potezah premagal, Niemcovič je potolkel Kocha, igra med Tartakoverjem in Bogoljubovom se je končala remis, partija med Rettijem in Sämischem pa je ostala nedovršena.

Ljubljana proti oblasti.

STRANKARSKA ZAGRIZENOST SDS OGROŽA INTERESE LJUBLJANSKIH OBRTNIKOV.

V zadnjem času so čutili esdeesarski voditelji potrebo, da prično propagirati odcepitev mesta Ljubljane iz ljubljanske oblasti. Svojo nepremišljeno propagando utemeljujejo celo s tem, da je Ljubljana kot slovenska prestolica ponižana, če ne bo ravno tako izločena iz oblasti, kakor Beograd in Zagreb.

Ne bomo se spuščali v to, če je izločitev Zagreba iz oblasti v resnici dobrota za hrvaški narod, čeprav je ta zahteva vsled nerazsodne Radićeve politike v zagrebški oblasti zelo razumljiva. Tudi ne bomo naglasili, da se v tem mestu jasno kaže vsa breznačajnost lahkomišljene »seljačke demokracije,« temveč opozoriti hočemo le na nekatere posledice, ki imajo nujno zadeti slovenski narod, če bo po zaslugi esdeesarske kratkovidnosti in politične nesposobnosti doživel še boj med mestom in deželo.

Predvsem je jasno, da bo **politična moč slovenskega naroda še nadalje padla**, če se bo drobljenje Slovenije na dve oblasti razširilo na tri oblasti. Če pa je ta argument za esdeesarje brez pomena, potem je to le dokaz, da so ostali prav isti centralisti kakor so bili in da še danes ne obstoji za nje slovenstvo.

Za nas, ki vso slavno in neslavno SDS temeljito poznamo, ni nobenega dvoma, zakaj zahteva SDS izločitev Ljubljane iz oblasti. Če bi imeli SDS v oblastni skupščini večino, potem jim seveda niti na misel ne bi prišlo zahtevati izločitev Ljubljane iz oblasti. Toda v oblasti imajo večino ti preklicani klerikalci in zato so nakrat odkrili, da so interesi Ljubljane ogroženi, če je ona v ljubljanski oblasti.

To pa kratkomalo ni res in samo in strankarskega fanatizma čisto slep politik more trditi kaj takega. Kajti res je, da daje Ljubljana oblasti veliko, ali tudi dobiva od oblasti mnogo in ni težko preračunati, kdo bi imel večjo izgubo ali Ljubljana ali oblast, če bi se pričel med obema boj.

V Ljubljani je sedež skoraj vseh glavnih obrastnih uradov in ustanov. Nikjer ni zapisano, da morajo vse te ustanove in uradi biti v Ljubljani. Prav tako bi lahko prenesla oblast svoje urade v drug kraj, morda še zdravejši kraj. Kdo pa bo imel od tega izgubo, če ne ljubljanski trgovec ali obrtnik.

Znano pa je tudi, da misli ljubljanski oblasni odbor mnogo zidati. Nikjer ni zapisano, da bi morali dobiti dela ravno ljubljanski obrtniki. Tudi na deželi so dobri obrtniki in če bi šel od SDS propagirani boj do skrajnosti, bi zopet plačali račun samo ljubljanski obrtniki.

Vsa ta esdeesarska propaganda za izločitev Ljubljane iz oblasti ni zato nič drugega, ko priznanje, da SDS sploh ne upa, da bi kdajkoli dobila večino v ljubljanski oblasti. Kajti če bi imela le količkaj upanja, bi si pač rekla: le naj delajo klerikalci, mi bomo pa želi, ko dobimo večino. Ali predobro ve SDS, da je vsa njena politika za slovenski narod nesprejemljiva in da zato ne more nikdar upati, da bi se izkopala iz svojega manjšinskega položaja med slovenskim narodom.

In ker ne more upati na zmago, hoče vsaj nagajati in samo to je končni vzrok vsega esdeesarskega kričanja o potrebi izločitve Ljubljane iz oblasti.

V tem nagajanju pa se vidi tudi vsa mizerna revščina esdeesarske politike, ki je dvakrat bolj mizerna, ker delajo to politiko ljudje, ki se ponašajo, da so vso politično modrost zajeli s ta veliko žlico, pa so ujeli le nekaj šlagerjev in — konec Radićevega fraka!

Historija docent . .

Zgodovina slovenskih narodov je prepolna dokazov, da izvira vsa tragika v njihovi prošlosti iz nesloge vodilnih osebnosti. Ta usodna slovnaska lastnost je povzročila tragedijo srednjeveške Rusije, pahnila jo je v sužnjost Džingiskanovih Mongolov; upropastila je veliko in mogočno kraljestvo poljsko, izročila Čehe in Slovence Nemcem, Hrvate Madžarom in Benečanom in Srbe in Bolgare Turkom.

Šolska trditev, da so upropastili veliko srednjeveško srbsko carstvo ki je obsegalo skoro ves Balkan, Turki, je neresnična. Bitka na Kosovem je formelno sicer res končala s porazom srbskih čet, toda Turki so se tedaj umaknili nazaj v Azijo in celih deset let jih ni bilo več na Balkan. Dušanovega carstva ni upropastil turški meč, **upropastili so ga njegovi lastni voditelji.** V boju za moč in oblast niso poznali ne narodne solidarnosti, ne krščanske dolžnosti in ni jim bilo sveto niti najbližje krvno sorodstvo. Sin je umoril očeta, oče sina. brat brata in vse samo radi oblasti. Oni, ki so izgubili upanje, da bi prišli do prestola potom medsebojne moritve, so se mirne duše prodali Turkom. Šli so k njim čez Bospor in Dardanele, prosili jih pomoči proti svojim bratom in jih pripeljali v svojo ubogo, razdvojeno in obubožano domovino. Če bi ne bilo srbskega plemenitaškega partizanstva, bi Turkov nikoli ne bilo v Evropi, srbsko carstvo bi bilo postalo vodilni kulturni in politični faktor v Evropi in Balkan bi danes zloglasnik kot večnih sporov in nevarnosti za svetovni mir, ampak središče in žarišče demokracije. Bog vedi, kako vse drugače bi se bila razvijala evropska in sploh svetovna zgodovina, da so bili srednjeveški Srbi složni.

Usodno partizanstvo je povzročilo, da smo prišli Južni Slovani v nad poltisočletno suženjstvo Turkov, Madžarov in Nemcev. V tem suženjstvu smo potem sanjali o svobodi in o združitvi, toda bič, ki je švigal po naših plečih nas je tepel še za same sanje. Le največje trpljenje nas je končno združilo in na razvalinah tuje moči in slave, ki se je nad poltisočletja hranila z našo krvjo in z našim znojem, je vstala nova južnoslovanska država, kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Deset pičlih let je preteklo od tistega zgodovinskega dne, ko je po vekovni sužnosti zasijalo nad nami novo solnce svobode. V teh desetih letih pa smo prišli zopet tja, kjer smo bil za časa Dušanove Srbije, razlika je le v tem, da se bore danes med seboj mesto plemičev politiki, poslanci in ministri. Strašen strankarski boj, ki se bije med našimi politki samo in izključno za oblast, za vlado in ki ne pozna več ne načel, ne programov in celo tudi ne več strankarske discipline, upropašča našo mlado svobodo. Ne upropašča jo danes sicer še kot politično celoto, upropašča pa jo gospodarsko, socijalno in kulturno. V borbi za oblast se že deset let nihče ne zmeni za to, da postajamo berači, da propadajo naše največje gospodarske dobrine, da umirajo južnozapadne pokrajine od lakote, da se dan za dnem množe legije brezposelnih, da narašča naša emigracija v katastrofalno izseljevanje, da je kmečki, delavski in srednji stan obubožan kakor nikdar na svetu in da se radi tega majejo tudi že stebri naše kulture in prosvete. Deset let po osvobojenju in zedinjenju se nahajamo zopet tam, kjer smo bili v srednjem veku pred izgubo svobode. Obubožamo in od neprestanih volitev in političnih borb izmučeno prebivalstvo obupuje, naši politiki pa se bore dalje med seboj za — Dušanovo carstvo, za oblast, za vlado... Vlade pa se menjajo, stranke cepijo in drobe v brezumni kaos, rešitve pa ni od nikoder, še izgleda ni, da bi jo dočakali v skori bodočnosti. Slovansko prokletstvo zmaguje, razrašča se v divje orgije, pleše svoj krvavi kankau.

Evropa gleda ta naš pogrebni ples, en njen del nas pomiluje, drugi se nam smeje, tretji preži ob naših mejah, kakor so prežali nekoč Turki ob meji srednjeveškega srbskega carstva. Vlogo Male Azije in poznejšo vlogo Dunaja pa igra danes Apeninski polotok s svojimi okrog in okrog nas razvrščenimi vazali in pomočniki. Treba je še samo, da se prično naši današnji mogotci v boju za oblast posluževati apeninske pomoči in zgodovina se ponovi do pičice. Kakor vsa dogajanja na zemlji, tako vodi tudi razvoj zgodovinskega dogajanja zakon večnega ponavljanja, neprestanega krogotočja, zato je zgodovina učiteljica, **zato moramo biti mi njeni učenci!**

Mi drevimo v prepad in na tej usodni poti nas more obvarovati katastrofe samo roka, ki razbije današnjo situacijo, napravi konec usodepolni in pogubonosni partizanski politiki naših »narodnih« voditeljev. Taka roka nam je potrebna in taka roka se ne sme strašiti nobene operacije kajti samo energična operacija lahko ozdravi naš opasno bolni državni organizem. Tako roko bomo pozdravili vsi Srbi, Hrvati in Slovenci pa naj pride od koderkoli. Naši partizanski hidri je treba streti glavo, ali pa bo šla naša bodoča pot še hitreje nasproti katastrofalni propasti. — Historia docet! —S.—

Politične vesti.

= **Zopet odklonjen nujen predlog »združene demokracije«. Včerajšnja dopoldanska seja Narodne skupščine.** Voditelja »združene demokracije«, g. Svetozar Pribičević in St. Radić sta vložila nov nujen predlog, ki ima isti namen in isto tendenco, ko vsi prejšnji nujni predlogi. Z veliko besedo naj bo podan dokaz o takovestnem pojmovanju demokratične misli s strani obeh voditeljev, obenem pa naj bi kričeča beseda slajšala omahljivim davidovićevcem prestop v »združeno demokracijo«. Če pri tem trpi delo skupščine, to seveda gospodov ne briga. Glavno je, da sta oba v ospredju govorjenja v skupščini, ko že ne moreta biti v ospredju dela v vladi. Tako je imela včerajšnja skupščina zopet prijetno nalogo, da je morala odkloniti predlog obeh voditeljev »združene demokracije« in da je s tem znova dokazala, da je »združena demokracija« še vedno samo združena manjšina. — Takoj po otvoritvi seje in izvršenih formalnostih je bil prečitan nujen predlog g. Nastasa Petrovića, Stjepana Radića, Svetozarja Pribičevića in tovarišev, da se proračunska debata odgodi, dokler ne bo rešena kriza vlade. V predlogu se poudarja, da zahtevajo odgoditev proračunske debate na podlagi čl. 61 in 68. skupščinskega poslovnika, vsled demisije petih ministrov ter na temelju čl 1. ustave, da je naša država ustavna in parlamentarna monarhija. Sedanja vlada pa da nima tako v sveji ustavi, ko tudi glede poedinih ministrov ustvvnih predpogojev za proračunsko razpravo, še manj pa more zajamčiti sistematično in stalno izvrševanje proračuna in je zato predlog, da se proračunska razprava odgodi, utemeljen. Vsi ostali skupščini predloženi predlogi pa naj se rešujejo rednim potom. — Kot prvi je utemeljeval predlog opozicje rad. disident **Nastas Petrović.** Povsem graja postopanje vlade napram parlamentu. Ministri ne prihajajo na seje skupščine nit tedaj, kakdar se razpravlja o njih resornih proračunih. Sploh nimamo vlade, ki bi bila odgovorna parlamentu. Vlada gazi zakone in ustavo. Skupščina je dopustila, da ji je bil aktivni general postavljen za ministra, aktivni oficirji papostajajo veliki župani in podajajo naravnost nemogoče izjave. Preko noči se imenuje nov minister, a skupščina o tem sploh nič ne izve. Ostro graja Petrović tudi izjavo notranjega ministra, da ne more prevzeti odgovornosti za delovanje tajne policije. (Ali ta sploh more obstojati! Vpr. ured.) Vse to dokazuje, da nima Narodna skupščina več svojih pravic in zato je potrebno, da dobimo čim prej močno in avtoritativno vlado. — Na dolgo in na široko je zagovarjal opozicionalni predlog za SDS posl. Vilder in za HSS posl. Drljević. — Skupščina je prešla na to na glasovanje in **odklonila** nujen predlog »združene demokracije«. S tem pa je bila tudi meritorno ovržena utemeljenost predloga kajti vse deklamiranje o nevrednosti vlade nič ne pomaga, kadar se večina skupščine izreče za vlado. Predlog opozicije pa je jasno povedal, da pomeni nezaupnico vladi in ker je bila ta odklonjena, je jasno, da ni vzroka, da se ne bi mogla proračunska razprava nadaljevati. — Po glasovanju je prešla skupščina na dnevni red in je kot prvi govoril dr. Krajač.

= **Demokratski klub ni več nobena enota.** Med sejo Narodne skupščine je imel sejo demokratski klub o davčnem zakonu. Davidovićevci so nastopili z zahtevo, da glasuje klub proti novemu davčnemu zakonu, ker prinaša novi zakon samo nova bremena. (To velja zlasti za srbijanske kraje. Op. ured.) Marinkovićevi pristaši pa so bili nasprotnega mnenja in zahtevali, da klub glasuje za zakon, kakor je glasoval tudi v finančnem odboru. Ker ni bilo mogoče pregovoriti ene ali druge, da bi odstopili od svojega stališča, je bilo sklenjeno, da glasuje vsak poslanec po lastni prevdarnosti. Z drugimi besedami se to pravi, da bodo glasovali Davidovićevci proti davčnemu zakonu, pristaši Marinkovića pa za ter tako omogočili njegov sprejem.

= **Konferenca Male antante bo meseca marca.** Med vladami držav Male antante je bil dosežen načelen sporazum, da se vrši prihodnja konferenca Male antante sredi marca v Bukarešti. Konferenca bo obravnavala mednarodno politično situacijo, kakor se je razvijala po konferenci v Jachymovem. Najbrže bo govora tudi v monoštrski aferi. Po vsej verjetnosti boste zahtevale jugoslovanska in češkoslovaška vlada posebne garancije od Romunije, da vztraja na strani Male antante, ker je bilo stališče Titulesca v monoštrski aferi nezadovoljivo. Tudi se bo obravnavalo o gospodarskem sodelovanju držav Male antante.

= **Albanske politične metode.** Pred kratkim je bil na Dunaju aretiran Albanec Liča, ki je hotel umoriti albanskega emigranta Hasana bega Prištinaca, ki živi na Dunaju. Takoj je bilo jasno, da je bil umor Prišlina naročen od Ahmeda Zoge. To odkritje je bilo seveda za današnjo albansko vlado nad vse neugodno, ker zavraten umor v Evropi vendarle še ni priznan kot politično sredstvo. Z umorom Cena bega pa je bila albanska vlada, odnosno njen vrhovni šef Ahmed, že dovolj kompromitiran. Zato je skušal vtis odkritja oslabiti albanski dunajski konzul Saracci s tem, da je izjavil, da je hotel Liča umoriti njega. Saraccijeva namera pa se je popolnoma ponesrečila, ker se je izkazalo, da je bil Liča sicer pri konzulu, toda ne da ga umori, temveč da mu izroči legitimacijo, na kateri je bilo zapisano: Prosim Vas, da poveste nosilcu legitimacije, kakor sem Vam že pismeno sporočil **naslov one znane osebe.** — Jasno je, da ni ta znana oseba nihče drugi ko Hasan beg Prištinec, ki naj bi ga Liča usmrtil. To tudi jasno izhaja iz izjave Hasana bega, ki je izjavil, da Saracci pač ni nobena taka oseba, da bi ga bilo treba ubiti. Če bi ga pa emigranti ravno hoteli ubiti, a oni take metode odklanjajo, potem jim ne bi bilo treba naročati atentatorja iz Tirane, temveč bi to lahko vpravil kak albanski emigrant, ki živi na Dunaju.

= **Ljapčev ostane.** Pred kratkim smo poročali, da so se pojavila v bolgarski vladni koaliciji težka nesoglasja in da skuša Cankov vreči Ljapčeva. Pred kratkim pa se je vršilo v Sofiji zasedanje glavnega odbora Demokratičnega zgovora, na katerem se je razpravljalo o teh nesoglasjih. Na zasedanju je podal glavni referat min. predsednik Ljapčev, ki je najprej govoril o stremljenju bolgarske vlade, da živi z vsemi svojimi sosedi v dobrih odnošajih. Zato je bolgarska vlada za balkanski Locarno, ki naj bi odpravil spore balkanskih narodov in dokazal njih dobro voljo za balkanski sporazum. Ta apel je bil zlasti naslovljen na Beograd, ki naj odpre svoje meje, ki so po znanem atentatu v Skoplju zaprte. Glavni dogodek kongresa pa je bil sporazum, ki je bil sklenjen med Ljapčevem, Cankovom in Burovom. S tem je bil razkol v vladni koaliciji preprečen in Ljapčev ostane.

———

Ivan Hribar: 25

MOJI SPOMINI.

Od 1853. do 1910. leta.

In če sem se po Zameckých schodech (grajskih stopnjicah) popel na Hradčane in se od ondot ozrl nazaj na stostolpno mesto polno starinskih stavb, če sem užival ob pogledu na mogočno Vltavo, ki srebrnopeno svoje vodovje ob lahnem šepetu mimo zelenih otokov vali v Labino objetje: kako se je moja duša napajala ob tej nepopisno krasni prirodni sliki, kateri je tvorna sila češkega naroda dodala še prav posebne dražesti! Kadar mi je čas dopuščal, zahajal sem tudi skozi Konjsko in Žitno brano (vrata) na Kraljevske Vinograde, veliko in prostrano polje, na katerem je stala arena »Kraviň« (kravji hlev). V tej areni bile so po leti gledališčne predstave, ki sem jih rad obiskaval. Bolj všeč mi je bil pa obširni razgled od nje čez celo Prago in vso okolico.

Ako se pa »Zlata matička Praha« prikupi vsakemu že po svoji prirodni krasoti, stopnjuje se to še pri onih, ki so se seznanili z njeno zgodovino. Sam na sebi sem to poizkusil. Proučil sem jo namreč po znamenitem delu Václava V. Tomka »Dějepis města Prahy«. Ko sem obširno to delo čital, letel sem skoro vsak dan pogledat si to ali ono poslopje, to ali ono ulico, ta ali oni sicer zapuščeni in malo obiskani kot, ker me je Tomek poučil, da je z njim v zvezi kak zgodovinski dogodek. Koliko sem o takih prilikah novega videl! Marsikaj, mimo česar sem Bog ve že kolikrat šel brez vsacega zanimanja, zbudilo je mojo radovednost, navdalo me s spoštljivostjo. Po dobrem letu mogel sem ugotoviti, da ima v Libušinem mestu skoro vsak kamen svoje zgodovinsko značenje. In koliko lepša se mi je zdela Praga še le poslej!

Toda Praga ima še drug pomen. Kar je Pariz Francozu, to je ona Čehu. Kdor pozna zgodovino Prage, pozna v velikih obrisih že tudi zgodovino češkega naroda. Praga je v davno zašlih časih za ves narod mislila, ona je za ves narod delala. Vendar se mi je po prečitanju zgodovine mesta Prage potrebno zdelo seznaniti se tudi še podrobneje s splošno zgodovino češkega naroda. Le-ta me je prav do dobrega poučila kako tesna vez je med obema. Sicer sem pa nad vse nazorno sam opažati zamogel zgodovinsko kontinuiteto. Saj je vse duševno gibanje tistih dni, katero je prošinjalo in prerajalo ves narod ter ga osposabljalo za one odločne politične čine, pred katerimi se je korak za korakom umikati morala avstrijska birokratična zakrknjenost, izhajalo iz Prage. Dejal sem si, da bode potreba delati k temu, da osposobimo tudi našo ljubljeno belo Ljubljano za vršitev podobne naloge. Res je moje kasnejše delovanje slonelo na naukih, katerih sem se navzel v praški šoli življenja in na trdih sklepih, ki so mi v dobi mojega praškega bivanja dozoreli.

Priznati pa moram, da mi je kot činov željnemu mladeniču v vsej praški zgodovini najbolj imponovalo ono karakteristično metanje skozi okno, katerega so se Čehi pri obračunih s svojimi protivniki tako radi posluževali. Dokler nisem bil čital praške zgodovine, hodil sem brez posebnega zanimanja mimo novomeške »radnice« (mestne hiše); potem pa sem pred njo često postajal in z zanimanjem zrl v okna posvetovalnice. Podobno sem sedaj, kadarkoli sem svoje oči opiral na hradčanski grad, iskal vselej onih dveh oken, skozi katera sta 23. maja 1618. leta priletela cesarska namestnika Slavota in Martinic. Ob neki taki priliki se mi je izoblikovalo prešerno vprašanje, če češki narod ne poseže kedaj zopet k podobnemu sredstvu, da se iznebi svojih ošabnih avstrijskih gospodarjev.

IV. Samostojen podjetnik.

Ko je leta 1875. odstopil dunajski generalni zastopnik Türk, izročilo je generalno ravnateljstvo vodstvo tega generalnegaza stopa meni. Nekako novembra meseca istega leta pripeljala sta se na Dunaj član ravnateljstva dr. Josip Milde in generalni tajnik Novak. Povedala sta mi, da se peljeta v Trst, kjer da so razmere pri generalnem zastopu tako nevzdržljive, da je generalno ravnateljstvo prišlo do sklepa, premestiti to podružnico zopet v Ljubljano. Vprašala sta me, če vem v Ljubljani, za kako zanesljivo in sposobno osebo, kateri bi se mogel poveriti generalni zastop. Priporočil sem jima Frana Drenika, ki je imel takrat glavni zastop Peštanske zavarovalnice — kasnejše »Foncière« — in Ivana Perdana, glavnega zastopnika zavarovalnice »Riunione Adriatica di Sicurtà«. Nekako čez teden dni vrnila sta se imenovana iz Trsta, naznanivša mi preje brzojavno svoj prihod. Sestali smo se zvečer v restavraciji »Gause« v Johannesgasse. Ondi sta mi pravila, da sta našla v Trstu popolen nered in sicer še veliko hujši, kakor sta ga pričakovala. Tudi sta mi povedala, da sta govorila z obema mojima priporočencema v Ljubljani in da sta jima všeč, da se pa vendar nista mogla odločiti ne za enega ne za druzega, dasi sta iz pogovora z njima izprevidela, da bi generalni zastop banke »Slavije« prevzel eden kakor drugi.

Dnevne vesti.

— **Odlikovanja.** V kratkem bo podpisal kralj več ukazov o odlikovanju poštno-brzojavnih uradnikov in uradnikov gradbene stroke.

— **Čehoslovaško odlikovanje.** Čehoslovaška vlada je odlikovala načelnika splošnega oddelka v ministrstvu ver Dragoljuba Janjića z redom Belega leva III. stopnje, šefa kabineta ministrskega predsednika Mihajla Marčetića pa z redom Belega leva II. stopnje.

— **Prihod ostalih dveh naših potniških avionov.** Iz Zagreba poročajo: Včeraj je odpotoval letalski kapetan Sondermayer s pilotom Striževskim v Pariz, da prevzame ostala dva naša potniška aviona. Po njegovem povratku bodo vsi naši avioni v Beogradu slovesno blagoslovljeni, nakar se otvori 15. t. m. zračni promet med Zagrebom in Beogradom.

— **Beda staroupokojencev.** Glasilo državnih upokojencev in upokojenk v Sloveniji »Državni Upokojenec« objavlja sledečo notico: »**Smrt radi velike bede.** Neka vdova nam piše (dobesedno): Vam naznanim daje Franc Brence umr na 18. II. 1927 od velike bede in svohust, hmalo bo poginila vsa stara Prečanska šara, nisim mogla klicat zdraunika in ne zdravil kupit, tako je moral umreti. Se podpišem, žena Marjata Brence.«

— **Hrvatski kulturni teden.** V soboto dopoldne ob pol enajstih je bil v Zagrebu slovesno otvorjen »hrvatski kulturni teden«. Slovesni otvoritvi je prisostvovalo veliko število povabljencev, med njimi zastopniki kulturnih in znanstvenih institucij, zastopniki oblasti, konzularnega kora itd., razven tega so bili številno zastopani vodilni krogi intelektualcev. Vsi častni gosti so se upisali pred začetkom svečanosti v posebno pergamentno spominsko knjigo, ki se shrani v večen spomin na kulturni teden. Slavnost je otvoril univerzitetni profesor dr. Čačković, ki je naglašal v svojem pozdravnem govoru dejstvo, da se pričenja za hrvatsko kulturno življenje tako pomembna prireditev baš na rojstni dan velikega hrvatskega mecena, škofa Strossmayerja. Po govorih zastopnikov posameznih dni kulturnega tedna je proglasil nadškof dr. Ante Bauer med zvonenjem zvonov vseh zagrebških cerkev med splošno pozornostjo »treugo Dei« (božji mir), ki se je pričela v soboto in tekom katere naj mirujejo vsi osebni spori in prepiri. Slavnostna otvoritev božjega miru se je končala s hrvatsko himno, ki so jo poslušali udeleženci stoje. Tekom kulturnega tedna se vrše vsakovrstna znanstvena predavanja, gledališke predstave, koncerti, razne sportne prireditve itd., obenem bo otvorjena umetniška in higijenska razstava.

— **Nova železniška tarifa.** Dne 1. marca stopi v veljavo nova železniška tarifa za potniški promet. Cene za vožnjo v II. in III. razredu potniških vlakov ostanejo neizpremenjene. Cena za I. razred se zniža na dva in polkratno ceno III. razreda. Cene za vožnjo v brzovlakih ostanejo za II. in III. razre dna progah do 100 km neizpremenjene, 33-odstotni povišek za I. razred napram I. razredu potniških vlakov se zviša na 40 odstotkov. Pri razdaljah nad 100 km se cene progresivno zvišajo. — Nanovo se uvedejo takozvane predplačilne karte, veljavne za 1, 3, 6 ali 12 mesecev. Te karte veljajo za poljubno število voženj v dobi, za katero veljajo. Pri izdaji teh kart se ugodnosti, ki jih reflektanti eventuelno sicer uživajo, ne bodo upoštevale. Uvedejo se dalje takozvane krožne karte, ki naj olajšajo predvsem tujcem potovanje po naši državi. Cene za te karte so za 35 do 40 odstotkov nižje od navadne tarife. — Posetniki Jadrana, zdravilišč in kopališč, ki se mude tam najmanj 10 dni, uživajo na povratku ugodnost polovične vožnje, v času od 1. X. do 31. V. pa znaša popust 75 odstotkov. — Člani planinskih društev, posetniki raznih sejmov, ekskurzij itd. imajo 50 odstotkov popusta. — Nanovo je uveden popust za večje izletniške družbe. Maksimalni popust znaša 40 odstotkov. Nameščenci in dijaki, ki se vozijo stalno v službo, oziroma šolo in nazaj v svoje stalno bivališče, imajo pravico do stalnih mesečnih kart po zelo znižani ceni.

— **Sprejem gojencev v vojaško podkovsko šolo v Zagrebu.** Vojaška podkovska šola v Zagrebu sprejme v tekočem letu 40 novih gojencev. Šola traja 12 mesecev. Po končanem pouku dobe gojenci čin podnarednika ter se dodele vojaškim edinicam. Sčasoma postanejo državni mojstri podkovske stroke. Lastnoročno pisane prošnje z izpričevalom kovaškega mojstra je vposlati najkasneje do dne 1. marca t. l. upravi vojne veterinarske šole v Zagrebu.

— **Iz učiteljske službe.** Upokojeni so: šolski upravitelj v Lembergu Franc Zidar, učitelj na deški osnovni šoli v Ptuju-okolica Vinko Šerona, šolski upravitelj v Kapelah Josip Pečnik, učiteljica v Vitanju Marija Peterca, šolski upravitelj pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah Franjo Kotnik, šolski upravitelj v Makolah Martin Šamperla, učitelj v Studencih Franjo Rošker, učiteljica II. dekliške osnovne šole v Mariboru Roza Novak-Bajt, šolski upravitelj v Žalni Milan Tomšič, učiteljica na 4. dekliški osnovni šoli v Mariboru Kristina Petrič, učiteljica v Št. Vidu pri Ljubljani Marija Jelenc, učiteljica v Šmarju pri Jelšah Felicita Šumer, učiteljica v Radovljici Alojzija Baebler-Delak, učiteljica v Novem mestu Marijana Potočnik in učiteljica v Konjicah Marija Pleško.

— **Iz policijske službe.** Za poveljnika-nadzornika varnostne straže v Ljubljani je imenovan upokojeni orožniški kapetan I. kl. Janko Bedenk.

— **Nova ekspedicija raziskovalca Kozlova.** Iz Moskve poročajo: Znani raziskovalec Kozlov se poda poleti na čelu velike ekspedicije v Mongolijo, Tibet in v centralno Kitajsko. Kozlov namerava raziskati ozemlje okoli izvira reke Jang tse Kiang. Znanstveno potovanje bo trajalo tri leta.

— **Polet Newyork — Sibirija — Moskva.** Letalec Levine se je obrnil na neko rusko letalsko družbo s prošnjo, da bi mu šla na roko pri poletu iz Newyorka preko Sibirije v Moskvo. Družba mu je svojo pomoč obljubila pod pogojem, da dobi Levin za polet dovoljenje sovjetske vlade.

— **Kampanja londonskih duhovnikov zoper preklinjanje.** Londonski duhovniki so pričeli novo kampanjo zoper preklinjanje. Trdijo namreč, da se je grda in pregrešna navada preklinjanja v Angliji v zadnjih letih zopet zelo razpasla. Eden od voditeljev pokreta, rev. I. P. Stewens pravi: »Zgražamo se nad grdimi izrazi, ki jih čujemo vsepovsod. Večinoma se pridušajo in preklinjajo ljudje nevede, kaj so izustili. Grdih kletev pa se ne poslužujejo samo ljudje iz nižjih slojev. Slišal sem robantiti prav po rovtarsko tudi gospode iz najboljših krogov. Pa ne samo to: celo elegantne dame se poslužujejo tuintam takih kletvic, da se mi kar lasje ježe in zdi se, da delajo to celo namenoma, da bi imponirale in s ponosom. Najbolj žalostno pa je, da se ne pazijo ljudje niti v navzočnosti otrok.« — Kampanja zoper preklinjanje bi bila tudi pri nas umestna. Vpoštevati je namreč treba, da se žali z grdimi kletvicami religijozni čut sodržavljanov, kar je vsekako vsaj netaktno.

— **Arabska akademija v Egiptu.** Egiptovska vlada namerava ustanoviti arabsko državno akademijo, institucijo, ki bo za vse duševno življenje Arabcev velike važnosti, dasi bo omejena samo na Egipt, ker se arabski pisatelji iz drugih dežel ne bodo upoštevali. Glavna naloga akademije bo, da izda obširen arabski slovar. Tak slovar so hotela izdati že številna znanstvena društva, kakor tudi pred desetimi leti ustanovljena ljudska akademija. Vsi poizkusi pa so se radi pomanjkanja gmotnih sredstev ponesrečili.

— **Rothschild za kolonizacijo v Palestini.** Iz Londona poročajo: Lord Rothschild je garantiral posojilo 1,000.000 funtov sterlingov za naseljevanje brezposelnih židov v Palestini.

— **Iz vzhoda se približuje nov val mraza.** Kot poroča dunajski meteorološki institut, se približuje iz vzhoda nov, velik val mraza. V Lvovu je kazal te dni toplomer —19° C, v Krakovu je padla tempiratura tekom enega dneva iz 0° na —8°. Iz tega sledi, da imamo v srednji Evropi v par dneh pričakovati mraz.

— **Nenavaden slučaj telepatije?** Iz Mostarja poročajo: V Širokem Brijegu se je pripetil te dni nenavaden slučaj telepatije. Trgovcu z mešanim blagom Stipi Galiću se je te dni sanjalo, da je bil izvršen v njegovo trgovino vlom. V sanjah je videl vse podrobnosti. Videl je, kako je odpiral tat z dletom vrata, kako je prižigal o lokalu vžigalice ter si polnil žepe in jo končno odkuril. Vsled razburljivih sanj se je Galić prebudil. Povedal je svoji ženi, kaj se mu je sanjalo ter da gre nemudoma pogledat, če je v trgovini vse v redu. Žena ga je skušala zaman pregovoriti. Mož je vstal ter se podal v trgovino, kjer je opazil, da se je vse, kar se mu je sanjalo, resnično zgodilo. Ugotovil je med drugim celo to, da mu je ukradel vlomilec, kot se mu je sanjalo dve uri. Nato je stopil na cesto. Tam je zagledal seljaka, ki ga je bil videl v sanjah kot vlomilca. Obvestil je policijo, ki je kmetiča aretirala. Kmetič odločno taji.

— **Zločin perverznega človeka v Budimpešti.** Te dni se je pojavil na budimpeštanskih ulicah neznan perverznež, ki je napadal z nožem ženske. Pred gledališčem je zabodel neko damo v trebuh ter jo smrtno poškodoval. Nedaleč od tam je prizadejal več ženskam lažje poškodbe, drugim pa razrezal obleko. Abnormalni človek je star po izpovedbah svojih žrtev okoli 25 let. Policija ga išče doslej zaman.

— **Staro mestno obzidje se je zrušilo.** V Khedinu v Tunisu se je zrušilo te dni več metrov mestnega obzidja. Ruševine so podrle tri hiše, ki so pokopale pod seboj večje število domačinov, kakor tudi par Evropejcev. Doslej so izkopali deset mrtvih in osem težko poškodovanih.

— **Josefina Backer na Dunaju ne bo nastopila.** Josefina Backer, za katero so bili, kot smo poročali razni perverzneži strašno navdušeni, na Dunaju ne bo nastopila, to pa deloma zato, ker so grozili nacionalisti z demonstracijami, deloma pa zato, ker je dobila več ugodnejših ponudb iz Prage, Budimpešte in Berlina. Predpriprave za njen dunajski nastop so veljale nad 150.000 šilingov (okoli 1,200.000 Din). Josefina Backer je odpotovala na Semmering, kjer namerava ostati dalje časa.

— **Rudar - fakir Diebel,** o čigar senzacionalnih produkcijah smo poročali, je nameraval nedavno nastopiti v Pragi. Policija je produkcije prepovedala. Prepoved je motivirala z neko odredbo, ki je bila izdana ob priliki produkcij nekega hipnotizenja, ker se je več žensk onesvestilo. Te dni bi bil imel nastopiti Diebel na Dunaju. Pred javnim nastopom bi bil moral pokazati svojo umetnost pred oblastveno komisijo. Komisija je čakala nanj zaman. Njegov impresario je izjavil, da je dejal Diebel, da ne bo potil krvavega potu, če mu ne izplača prireditelj produkcij, ravnatelj Kempler honorar vnaprej, da pa Kempler na to ni hotel pristati. Zanimivo je, da je zahteval Diebel tudi za nastop pred komisijo honorar.

— **Novice iz Konnersreutha.** »Stigmatizirana devica Tereza Neumann« nima ob petkih več znanih vizij, pravtako je prenehalo krvavenje. Pobožna devica je zopet čila in čvrsta ter pomaga doma pri gospodinstvu. Pade pa še večkrat v ekstazo ter vidi pri tem vsakovrstne stvari iz sv. pisma in življenja svetnikov. Ko je umrla te dni v župniji neka deklica, je sporočil župnik žalujočim v tolažbo, da je Rezika videla, kako je strčala duša pokojnice v vica, da pa je bilo Reziki razkrito, da bo trpljenje te uboge duše le kratko.

POD NAJVIŠJIM POKROVITELJSTVOM NJ. VEL. KRALJA ALEKSANDRA I.

PRIREDE SLUŠATELJI LJUBLJANSKE UNIVERZE DANES V TOREK, DNE 7. FEBRUARJA

SVOJ II. REPREZENTANČNI PLES

V VEL. DVORANI HOTELA UNION.

Ljubljana.

l— **Šestdesetletnica ge Franje dr. Tavčarjeve.** Dne 8. februarja bo praznovala naša ga. predsednica Franja Tavčarjeva 60-letnico V proslavo tega dne bodo ženska društva priredila sledeče: 1. Dne 7. februarja ob 7. zvečer podoknica. Pevci se zbirajo v Glasbeni Matici. 2. Dne 8. februarja od 11. do 12. ure poklonitev društev (tudi moških) na njenem domu Breg št. 8. 3. Dne 8. februarja ob 8. uri »Častni večer Fr. Tavčarjeve« v kazinski dvorani (pri pogrnjenih mizah, vstopnine ne bo, pri vhodu se bodo le pobirali prostovoljni prispevki za »Dečji dom Fr. Tavčarjeve ob morju«).

l— **Dva samomora.** Na svojem stanovanju v Kolodvorski ulici poleg Češnovarjeve gostilne se je obesil 60-letni France Frigidi. Vzrok: neurastenija. V hiši št. 3 v Frankopanski ulici se je obesil železostrugar Karol Zupan. Vzrok: brezposelnost. Zupan je bil že tri leta brez posla. Sicer je skrbela zanj njegova mati, kljub temu pa je končno obupal.

Celje

c— **Plesni večer gdč. Erne Kovačeve v Mestnem gledališču v Celju.** Da ustreže jakemu zanimanju se je odločila gdč. Erna Kovačeva prirediti po 10. februarju (dan še ni določen) svoj drugi plesni večer v Mestnem gledališču. Sodeč po zanimanju ob priliki prvega plesnega večera se more z gotovostjo sklepati, da bo obisk tokrat še večji, kar simpatični mladi umetnici iskreno želimo. Izvzemši tri plese, je tokrat vzpored popolnoma nov (Mendelsohn, Grieg, Schubert, Čajkovskij, Chopin, Strauss, Dvořak. Kirchner in drugi). Kakor znano, je otvorila umetnica lansko jesen v Narodnem domu ritmično šolo in nastopita tokrat dve mali učenki, s čemer se nam bo nudila prilika, da premotrimo zmožnosti mlade umetnice kot učiteljice. Igra salonski orkester. Med odmori bo igral komade, ki jih je plesalka sama izbrala, da harmonirajo s plesnimi točkami. Pestri in izbrani spored nam jamči, da se nam bo nudil ta večer umetniški užitek, ki ga gotovo nihče ne bo zamudil, to tem bolj, ker se nam, vsaj v bližnji bodočnosti ne bo nudila prilika videti ples gdč. Kovačeve, ki se namerava preseliti v Paris.

c— V sredi mesta imamo podrtijo, ki nima gotovo nobene zgodovinske vrednosti, kvečjemu te, da spominja Sic perit gloria mundi. Ker je stavba že v agoniji in ker ne bi popravilo mnogo koristilo, bi jo bilo dobro izravnati z zemljo. Na tem stavbišču bi se dala postaviti lepa stavba z zdravimi in udobnimi stanovanji, kar pa je o tej stavbi nemogoče in izgubljen denar.

c— V noči od 3. na 4. februar so neznani razgrajači vriskali po Zrinsko - Frankopanski ulici. Policije ni bilo blizu, da bi jih aretirala.

Prosveta.

ALI RES?

Kakor se nam poroča, je uprava ljubljanskega gledališča odpovedala pogodbo g. Betettu.

Dasiravno ne spadamo med one, ki bi imeli posebno visoko mnenje o sposobnosti uprave, vendar upamo, da je vest netočna.

Zato pričakujemo, da bo naš g. upravnik to vest demantiral, če že ne v ljubljanskih, pa vsaj v zagrebških listih.

Pri tej priliki pa bi tudi čisto konkretno vprašali: Zakaj se zapostavlja slovenska drama? Ali res kdo misli, da je opereta važnejša od drame? Ali se morda danes res še kdo najde, ki ne ve, da je drama steber vsake narodne gledališke umetnosti? Pa o tem kaj več, ko dobimo odgovor na svoja vprašanja.

MARIBORSKA DRAMA.

»**Polkovnik Jelić«.** Drama v štirih dejanjih. Spisal **Milivoj Predić.** Preložil in zrežiral **Rado Pregarc.**

Po delih iz slovanskih in drugih literatur, smo doživeli te dni uprizoritev povojne drame srbskega pisatelja Predića, štiridejanke »Polkovnik Jelić«. Delo je odraz prvih dni po veliki svetovni katastrofi in njen »junak« je mož, ki je v borbi za novo obličje sveta izgubil obedve roki in še svoje živce. Na njem in njegovi okolici je hotel pokazati avtor grozotne posledice vojne, stvarne in moralne. Drama je mestoma močna, karakterizacija oseb plastična in dokazuje, da je Predić talentiran dramski pisatelj. Hiba, ki zapira drami pot do večjega in trajnejšega uspeha pa leži v njeni koncepciji, odnosno v koncepciji polkovnika Jelića. Dvoje možnosti je imel pisatelj pred seboj v svoji snovi. Napisati bi bil mogel tragedijo polkovnika invalida Jelića kot poedinca, s svojo notranjo in v njem samem izvirajočo, rastočo in dozorevajočo tragiko, ali pa tragedijo Jelića kot predstavnika splošnosti, s tragiko splošnega stanja po vojni pozabljenih junakov. Samo v eni teh dveh vlog bi bil Jelić mogoč, verjeten in psihološko in dejansko utemeljen. Združitev obeh teh vlog pa mu je vzela to odliko, ki je conditio sine qua non vsake velike drame. Jelić individualist je kot upornik splošnosti nemogoč, kajti njegova mesijanska upornost absolutno ni utemeljena v dejanskem stanju njegove osebe. Junak - invalid, kateremu izkazuje domovina vse časti, imenuje po njem goro, na kateri se je boril, ga poviša za polkovnika in se zanima za njegovo osebno stanje pač nima vzroka, da revoltira. Človek, ki bi hotel s samim seboj ilustrirati splošnost pa zopet ne more biti predstavnik samo sebe samega, kakor je Jelić, kajti vse njegovo počutje je utemeljeno samo v njegovi bolezni in duševni depresiji. Zato je v tej dvojnosti vloge njegova tragika brez osnove in človek se mora spričo vsega kar počenja nehote vprašati, čemu vse to? Čemu upropašča samega sebe, svojo ženo, mater in vso okolico? In nazadnje mora postopanje njegove žene celo odobravati, kajti s takim človekom mladi ženski res ni mogoče shajati.

Režiser g. Pregarc, je spravil svojo nalogo z odlično harmonizacijo celotne igre in podrobnosti s celoto, oporekati bi mogli samo tempu odigravanja, ki je mestoma preveč počasno, dolgočasno in utrudljivo. Morda bi tudi strožje črtanje preveč dolgoveznih dialogov ne bilo delu na kvar.

Zelo dobra je igra poedincev. Vsem na čelu je g. Vladimir Skrbinšek kot Jelić. Svojo vlogo je nastudiral in izgradil do vseh podrobnosti efektno in dosledno. Drugačnega si Jelića sploh ni mogoče predstavljati. To je brez dvoma najboljša Skrbinškova kreacija v letošnji sezoni. Gdč. Kraljeva je ustvarila v Jelićevi materi starko, ki ji daje spričevalo visokih umetniških kvalitet. Ta njena kreacija nam bo ostala še dolgo v spominu. G. Joško Kovič, ki včasih rad pretirava, je bil v vlogi profesorja Veljka klasično umerjen. Ustvaril je originalen tip, s katerim se lahko postavi. Vlogo Jelićeve žene Helene je kreirala gdč. Starčeva. V njej je prišel dobro do veljave njen temperament. Spadala je dobro v okvir glavnih vlog, treba bi bilo le, da bi bolje niansirala prehode razpoloženj, kar bi njeno igro še bolj poglobilo in zaokrožilo v celotno dograjen tip. Sploh bi ji priporočali, da posveti v bodoče več pažnje detajlom svojih vlog.

Med ostalimi so bili najboljši g. Železnik kot mladi Nikolić, g. Daneš kot založnik Marković, g. Grom kot polkovnik Jovanović in g. Rasberger kot sluga Stojan. R. R.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Torek, 7. februarja: **»Mnogo hrupa za nič.«** — Red D.

Sreda, 8. februarja: Zaprto.

Četrtek, 9. februarja: **»Školjka.«** Gostuje Št. Jakobski oder. Ljudske cene. — Izven.

Petek, 10. februarja ob 15. uri popoldne: **»Sodnik Zalamejski«.** Dijaška predstava pri znižanih cenah. — Izven.

Sobota, 11. februarja: **»Nedeljski oddih« (Weekend),** premijera. — Premijerski abonma.

Nedelja, 12. februarja ob 15. uri popoldne: **»Pepelka.«** Mladinska predstava. — Izven.

Nedelja, 12. februarja ob 20. uri zvečer: **»Nedeljski oddih.«** — Izven.

Drama.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Torek, 7. februarja: **Baletni večer.** — Red C.

Sreda, 8. februarja: **»Bajadera«,** opereta. — Red A.

Četrtek, 9. februarja: Zoprto. **Gostovanje v Zagrebu: »Tri oranže.«**

KRATKE VESTI.

V **Barceloni** je prišlo po še nepotrjenih vesteh do velikih delavskih nemirov. Mestoma je prišlo do krvavih spopadov med delavci in vladnimi četami. Proglašen je baje generalni štrajk.

V **Kaunasu** je bilo aretiranih več litovskih socialistov, ker so baje pripravljali atentat proti Woldemarasu.

Ljubljanska porota.

Včeraj dopoldne se je pričelo v Ljubljani spomladansko porotno zasedanje.

TATVINA.

Sodnemu senatu je predsedoval predsed. dež. sod. **Rekar,** votanta sta bila sod. sv. **Kralj** in sodnik **Lederhas,** državni pravdnik je bil **dr. Ogoreutz,** obtoženko je zagovarjal **dr. Albin Kandare.**

Obtoženka je 23-letna služkinja **Marjeta Urh,** že predkaznovana radi tatvine in odpravljanja telesnega plodu, da si je prisvojila iz posesti svojih delodajalcev Ferdinanda in Alojzije Permozer v Cirknici na Notranjskem iz zaklenjene sobe razne obleke, perila, čevljev, modnega blaga in različne zlatnine v vrednosti 10.096 dinarjev, dalje pa še gotovine in sicer: Ferdinandu Permozerju 4500 Din, njegovi ženi 500 Din in 25 amerikanskih dolarjev in pastirju Alojziju Vičiču znesek 46 Din.

Nadalje je obtožena, da se je 24. septembra 1927 leta v Cerknici izkazala z delavsko knjižico na ime svoje sorodnice Emilije Stacher in se poslužila te knjižice v svrho zaposlitve pri Permozerju.

Pri Permozerju je bila v službi kot dekla komaj dober mesec dni, ko jo je premagala skušnjava, da si je prilastila zgoraj navedene predmete.

Dne 27. oktobra lanskega leta se je peljala Permozerjeva žena v Ljubljano. Ker se je imela vrniti s popoldanskim vlakom, jo je šel Permozer na Rakek z vozom čakat. Tako je ostala obdolženka sama vstanovanju in je izrabila to priliko v to, da je z vitrihom odprla Permozerjevo sobo in izvršila omenjeno tatvino.

Obdolženka je nato ves svoj tatinski plen pobasala v rjuho in se podala s svojim plenom po stari poti iz Cirknice proti Rakeku. Med potjo se je v grmovju ustavila in pregledovala ukradene stvari, kar sta opazili dve ženski, ki sta tam nabirali drva.

Ko se je Permozer popoldne z ženo vrnil domov, je kmalu opazil tatvino in zadevo prijavil orožnikom, nakar se je sam še enkrat odpeljal na Rakek, kjer je zvečer opa-

zil obdolženko na kolodvoru. Očividno je čakala na vlak, s katerim je hotela pobegniti.

Ko je zagledala Permozerja, je vrglo culo z ukradenimi predmeti od sebe in zbežala v temo. Drugi dan so jo orožniki aretirali. Obdolženka vse priznava, le tatvino gotovine dosledno taji in se denarja v culi tudi ni našlo.

Porotnikom sta bila stavljena dva glavna vprašanja in sicer: Prvo glede tatvine vseh zgoraj omenjenih predmetov v skupni vrednosti 16.544 dinarjev 50 para in drugo glavno vprašanje glede prestopka, da se je poslužila v svrho zapeslitve tujega oblastvenega izkaza.

Po krajših govorih državnega pravdnika in zagovornika ter pouku predsednika so se porotniki podali v svoje posvetovalnico, nakar je prvomestnik prečital pravorek porotnikov, ki se je glasil:

Prvo glavno vprašanje so porotniki z 11 proti 1 glasu potrdili s pristavkom, da škoda presega 1000 dinarjev, ne pa 10.000 Din (glede tatvine gotovega denarja so krivdo zanikali), drugo glavno vprašanje pa so soglasno potrdili.

Obtoženka je bila na podlagi tega pravoreka obsojena na 10 mesecev težke ječe s poostritvami. V kazen se ji je vštel zavarovalni in preiskovalni zapor. Urhova je kazen z zadovoljnim smehljajem sprejela.

UBOJ.

Pri drugi razpravi je stal pred porotniki, oprt na dve leseni berglji, 80-odstotni vojni invalid **Franc Rus**, 31 let star nočni čuvaj v Podcerkvi. V svetovni vojni je izgubil na italijanskem bojišču na Monte Chiesa šele kot 20-leten mladenič spodnji del desne noge. Rana se mu pa ni hotela zaceliti in ker se je stalno gnojila, so ga morali pozneje še 18-krat operirati. Pri vsaki tih naknadnih operacijah so mu morali nogo nekoliko skrajšati tako, da mu danes manjka noga od nadkolena naprej.

Obdolženec Franc Rus je bil do zadnjega uslužben kot nočni čuvaj na parni žagi tvrdke Franjo Žagar v Podcerkvi. Ravnotam sta bila uslužbena tudi 34-letni delavec Ivan Travnik in 72-letni manipulant Janko Žura.

Med edlavci na žagi je lani meseca oktobra nastala govorica, da se je Ivan Traven baje izrazil, da obdolženec že težko čaka na Žurovo smrt, da bi zasedel njegovo službeno mesto. Rus je bil radi teh govoric zelo jezen na Travnika in mu je že ponovno obetal, da ga bo ob prvi priliki dobro izplačal.

Na praznik Vseh svetnikov okrog 11. ure je obdolženec obiskal posestnika Matijo Strleta, ki je ravno kuhal žganje. Pri njemu je ostal do 15. ure in v tem času izpil četrt do pol litra še toplega, močnega žganja. Strle mu je pri odhodu podaril pollitersko pivsko steklenico žganja. Rus je bil po izjavi priče Strleta, v času svojega odhoda precej, vendar pa ne močno ali popolnoma pijan.

Okoli 15. ure je prišel Rus do stanovanja Janka Žure, ki je sedel v družbi svoje žene in Travnika pred hišo. Takoj sta se začela s Travnikom prerekati in kmalu sta se tesno objeta valjala in ruvala po tleh. Med pretepom je potegnil Rus pivsko steklenico, napolnjeno z žganjem, iz žepa in z njo Travnika večkrat udaril po glavi.

V pretep je posegel Žura in je oba nasprotnika ločil. Rusa je spravila njegova žena v njuno stanovanje, poškodovani Travnik pa je sam odšel domov, kjer je svoji ženi kmalu pričel tožiti o močnih bolečinah v glavi.

Radi naraščajočih bolečin je četrt ure nato Travnik odšel v Lož k zdravniku in orožnikom. Toda že sredi poti, za katero se rabi približno 20 minut, se je zgrudil in izdihnil. Našla ga je šele prihodnje jutro mrtvega na Turšičevem lazu med Podcerkvijo in Ložem priča Andrej Švigelj.

Zdravniška obdukcija je ugotovila, da je imel mrtvec počeno lobanjsko kost, skozi katere razpoklino je curljala kri v možganjsko votlino in povzročila otrpljenje možganov ter s tem seveda smrt. Vsaka, tudi takojšnja zdravniška pomoč Travnika ne bi mogla rešiti.

Ko je obdolženec zvedel za Travnikovo smrt, je jokaje priznal svojo krivdo in se šel sam javit k orožnikom. Pri obravnavi se je zagovarjal s pijanostjo in težko živčno boleznijo, posledico vojnih grozot.

Senat je bil isti, kot pri dopoldanski obravnavi, obdolženca pa je v temperamentnem govoru zagovarjal dr. Lapajne.

Porotnikom so bila stavljena štiri vprašanja in sicer:

Prvo glavno vprašanje radi uboja in tri dodatna vprašnja.

Porotniki so glavno vprašanje glede uboja soglasno zanikali, nakar je bil Franc Rus oproščen.

Sport.

Arne Borg: Kako se naučim crawl-plavanja? Arne Borg, švedski svetovni rekorder v plavanju, velja kot fenomén. Na dolgih progah v prostem stilu je zlomil vse rekorde in dosegel čase, ki so se nam zdeli prej nemogoči. Arne Borg je iznašel za crawl nove oblike. Opustil je metodo, da glavo trdno v vodo potisne in se je oprijel novega stila, da vzdigne nos čim višje iz vode, to pa radi tega, da oprosti partije okolu pazduha pritiska vode. Dalje je vpeljal Arne Borg prosti plavalni udarec, ki so ga spočetka vsi strokovnjaki za neracijonalnega označili, medtem ko ga danes smatrajo za skrivnost uspehov švedskega plavača. — Navodilo, ki ga je podal Borg za crawl, se glasi kratko in jednostavno: »Nauči se dobro dihalne tehnike. Plavaj daleč in dolgo in skušaj pri tem držati nos kakor mogoče visoko.« Ker ima vsak človek drugo plavalno lego, se mora vsak plavač potruditi, da najde svoj lastni stil, ki mu omogoča, da najde na najmanj utrudljivi način tisto dihalno tehniko, ki mu zasigura vztrajnost. »Če znaš potem plavati, ne da bi preveč težko dihal, pojdi brez skrbi k kakemu plavlnemu učitelju, ki ti bo natanko razložil kombinacijo ročnega tempa Arne Borga, Charltonovega drčanja po vodi in Weissmüllerjevega nožnega udarca,« pravi Arne Borg, ki stoji na stališču, da se crawl-stil ne more sistematizirati, marveč da si mora vsak plavač svoj način plavanja individualno zgraditi. To načelo je brez dvoma pravilno, tako da bodo nasveti Arne Borga gotovo desti pripomogli k temu, da se zboljšajo uspehi na progah v prostem stilu.

Aston Villa ponuja za škotskega center-forwarda 2.600.000 Din. Aston Villa, eden najslavnejših in najstarejših angleških nogometnih klubov, je v nevarnosti, da ga potisnejo v II. razred. Ravnatelji delajo z vsemi silami na to, da obdrže moštvo v I. razredu. Ker je lansko leto klub Everton v isto svrho izdal velikanske vsote, je Aston Villa ubral isto pot. Prevzeti hoče najboljšega škotskega center-forwarda, Mac Groryja od kluba Celtic Glasgow in ponuja zanj 2 milijona 600.000 Din. Škotski klub za enkrat ne da svojega igrača. Druzega mnenja pa je Mac Grory. Med tem ko imajo namreč v Angliji igrači maksimalne plače, namreč 8 funtov na teden, na Škotskem plača ni maksimirana. Mac Grory ima približno 30 funtov tedensko. Na drugi strani dobi od kupnine 2,600.000 Din najmanj 500.000 Din. Tega denarja se je polakomnil tudi Grory vzlic svoji obilni plači in namerava skleniti kupčijo z Aston Villo. Aston Villa pa bo skoraj gotovo tudi dobro kupčijo napravil, kakor jo je lansko leto Everton, ki prednjači letos s svojim novim moštvom v I. razredu in ima radi tega tudi veliko večje dohodke, tako da so izdatki za nove igrače v resnici prav dobro naložen kapital.

To in ono.

DOBRO GA JE ZAFRKNIL.

Dasi je doba kraljice Viktorije že davno minila, je v Londonu še dandanes dovolj apostolov morale, ki jih je rodila pravzaprav ta doba. Njihovi najbolj znani nauki so: da naj jemo samo sočivje, da naj ne popijemo niti požirka alkohola in da naj se strogo varujemo nevarne ženske družbe. S svojimi ostudnimi knjižuricami v žepih letajo apostoli morale ves dan po londonskih ulicah in parkih.

V našem slučaju gre za antinikotinskega apostola, po čigar mnenju bi se izpremenila zemlja takoj v paradiž, če bi pometali smodke proč. Kajti: Mari ne vdihavamo s tobakom dan na dan pet (mogoče tudi sedem) strupov, od katerih je vsak smrtonosen?! Če multipliciramo to s smodkami, cigaretami. dnevi in leti. dobimo tak kolosalen kvantum strupa, da od pušilca sploh ne ostane ničesar več.

S to modrostjo v glavi se je približal apostol nekega dne na klopi sedečemu Londončanu srednjih let, v čigar roki je videl — o groza — debelo rjavo havano. »Ali veste, kaj delate, brate?« je pričel, nakar je sledila statistika s strašnim koncem. Da pa bi bil uspeh njegove pridige še večji, je navedel zoper pušenje razven mediciničnih argumentov še gospodarske: »Če nehate takoj v tem trenutku pušiti, tako vam povem, bo lepa hiša, ki jo vidite tam-le, v desetih letih vaša.« »Ali je ta hiša vaša?« ga je prekinil končno pušilec. Apostel je odkimal. »Pač pa je moja« je odvrnil pušilec, nakar je ostal ter sedel na drugo klop, kjer je pušil mirno dalje.

Charlie Chaplin.

Po dolgem razmišljanju je Charlie sklenil, da ne bo filmal niti Napoleona, niti Jezusa, pa tudi ne »Kluba samomorilcev«, temveč »Cirkus«, kot je njegov prijatelj Max Linder filmal »Cirkuškega kralja« in kot je že sam pred »Lovom za zlatom« mislil na film z naslovom »Klovn«. Baje mu je bila misel za ta film podana pri čitanju »Tisoč in ene noči« in v svojem imamo povest reveža, ki postane mnadoma in proti svoji volji cirkuški igralec in je vprav navdušen nad svojim novim poslom.

Charlie, ki ga zasledujejo hudobneži, beži, kar ga nesejo noge, v cirkus. Ne gleda ne na desno ne na levo, temveč na tla, ter tako prileti sredi predstave. Ima srečo, da ga občinstvo smatra za klovna, ter je mneja, da igra svojo vlogo skrivanja in bežanja uprav imenitno. Njegovemu neprostovoljnemu izvajanju sledi velikansko ploskanje. Impresario ga sprejme v službo kot hlapca in vsi ga iamjo za najnižjega posla, samo lepa jahalka Merna ima usmiljenje ž njim. Lahko si mislimo, da se melanholični Charlie naglo vanjo zaljubi. V svoji ljubezni uganja vprav strašne nerodnosti in zato ga naženejo iz službe, medtem ko se prvi jahač poroči z lepo jahalko. In Charlie spet vzame palico v roko ter se poda na pot naprej, iskajoč svojega ideala in ljubezni...

15. poglavje.

Lita Grey ali Chaplinova razporoka.

To pa ni nikak filmski naslov. Charlie in ona, ki je pozneje postala njegova soproga ter mu napravila tako težke neprilike, sta se prvič srečala v času, ko je Chaplin snimal film »The Kid«. Lita Grey je bila tedaj mala deklica ter nastopila čisto v postranski vlogi in Charlie jo je bil že skoraj pozabil, ko je sklenil, da jo hoče zopet angažirati za film »Lov za zlatom«. Koliko ljubkih deklic je tedaj postavilo svojo kandidaturo za vlogo Georgie, vedo povedati Charliejevi sotrudniki, in zato je Charlie odlašal končno odločitev.

Nekega dne pa se je vendarle odločil: Ogledal si je bil poskusni nastop Lite Grey v filmu. Bila je tedaj ljubka deklica šestnajstih let in igrala svoj nastop s toliko svežostjo in prisrčnostjo, da se je Chaplin odločil za njo. Bila je vsa navdušena od veselja, za Chaplina pa je postal ta korak usodepoln.

Brezdvomno je videl v njej še vedno nedolžnega mladega otroka, ki je igral sanjski prizor v filmu »The Kid«. Od onega časa sem ni več nastopala v filmu. Hodila je v šolo, toda nje ideal je vedno bil, da postane Chaplinova sotrudnica.

Bila je rujavolaska, v resnici lepo dekle ter zelo izobražena. Njena rodbina je že več stoletij naseljena v Los Angelesu in izhaja baje iz starih španskih plemenitaških krogov. Dekle je napravilo globok vtis na Chaplinovo srce.

Skupno bivanje v sneženem gorovju v bližini Summita za časa snimanja Lova za zlatom, tedanja osamelost dolgih večerov v podeželskem hotelu in vrag vedi kakšni občutki so privedli Chaplina do tega, da je bil mnenja, da je v tej mladi dami našel ideal svojega življenja, katerega je bil pred leti zaman iskal v svoji prvi ženi, Mildred Harris: namreč inteligenco in lepoto združeno v isti ženski... Charlie si je predstavljal, da čita vse to v lepih očeh in sijajnem smehljaju Lite Grey. V vsakem oziru je veroval v njo: ameriški časopisi iz leta 1924 nam svedočijo o zaupanju, ki ga je imel v njem dramtski talent: posvetiti jo je hotel v bodočo kino-kraljico.

Predno pa to postane skozi lastno delo, je znala Gita Grey to doseči na mnogo bolj enostaven način: poročila se je s Chaplinom.

Ko se je družba vrnila iz Summita, so Charliejevi tovariši že lahko nekaj sumili, kajti Lita Grey se je popolnoma spremenila: ni bila več skromna deklica, začela se je oblačiti silno razkošno ter hodila v elegantne prodajalne, a kljub temu ni zanemarjala svoje vzgoje: različni profesorji so hodili k njej ter jo učili. Charlie se pa med temčasom ni več pokazal v svoji delavnici ter je prekinil filmanje »Lova za zlatom«.

Naravno, da so vsi ti dogodki vzbudili v Hollyoodu in Los Angelesu pozornost ter so tudi časopisi z vprav ameriškim povečanjem o tem poročali, tako da je vsa Amerika postala pozorna in je vse pisalo v Chaplinovem ljubezenskem romanju in njegovi skorajšnji poroki.

Naravno, da so vši ameriški časopisi pošiljali svoje reporterje v Hollywood ter skušali zvedeti kaj več, to se jim pa ni posrečilo, ker je Chaplin ostal nem kot riba.

Potem se je naenkrat zvedelo, da je Lita Grey oddala svojo vlogo v »Lovu za zlatom« drugi igralki in da torej ne bo končala tega filma. Ljudje so tudi govorili, kar pa je Chaplin označil kot neresnico, da je odslovil Edno Purviance. Kaj se je bilo pravzaprav godilo?...

13. oktobra 1924. se je Charlie Chaplin pod pretvezo, da hoče filmati enega prizorov »Lova za zlatom«, podal v avtomobilu v Guaymas, eno mehikanskih pristanišč, ki je najbližje ameriški meji. Spremljali so ga Lita Grey, njena mati in dva ali trije izmed najboljših prijateljev. Ta dan je Chaplin izvršil prvo formalnost za zakon. Pri mestnem sodniku so sestavili poročno listino, koje prepis so nabili na vratih mestnega urada. Ker tekom treh tednov ni dospel noben ugovor proti sklenitvi tega zakona v roke mehikanskega mestnega sodnika, se je poroka lahko vršila brez vsakih ovir.

Tri tedne pozneje se je Charlie vrnil z ono, ki je še isti večer dobila ime Mrs. Ch. Spencer Chaplin, svojo materjo in štirimi pričami. Nekaj kilometrov od tam, v mestu Empalme, so stopili pred sodnika in tako je bil zakon uradno sklenjen.

Kakšen je bil ta zakon, nimamo pravice spraševati, še manj pa povedati. Hočemo samo omeniti, da sta se iz tega zakona rodila dv otroka: Charles Spencer Chaplin junior, rojen julija 1925., približno v tistem času, ko se je vršila v Hollywoodu premijera filma »Lov za zlatom«, in Sydney Earley Chaplin, ki mora danes biti kaki dve leti star.

(Dalje prih.)

Na drobno **Vir za nabavo** Na debelo
Galanterija čipk, vezenin, raznih žnor, svilenih trakov. Volne in bombaža za pletenje, škarje, žlice, noži. — Kompletne potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in tapetnike, le pri:
Josip Petelinc
Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika ob vodi
Cene nizke! Postrežba točna!

VINOCET
tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana
nudi
najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.
Zahtevajte ponudbo. Telefon štev. 2389.
Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.
Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstr.

Carinsko posredniški in špedicijski bureau
»GROM«
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41
Naslov brzojavkam: „GROM". Telefon 2454.
Podružnice: Maribor, Jesenice, Rakek.
Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.
Zastopniki družbe spalnih voz I. O. Z. za ekspresne pošiljke.

LJUBLJANA - GREGORČIČEVA ULICA 23 - TEL. 2583
TISKARNA MERKUR
TRG.-IND. D. D.
SE PRIPOROČA ZA TISK VSAKOVRSTNIH TISKOVIN ZA TRGOVCE, OBRTNIKE, INDUSTRIJCE IN URADE.
LASTNA KNJIGOVEZNICA.

MALI OGLASI.
Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskane pa Din 1.—.

Šivilja,
dobro izurjena, išče službe. Gre šivati tudi na dom. — Naslov v upravi lista.

Drva - čebin
Wolfova 1/II. - Telef. 2056.

Proda se
lepa, srebrna, starinska moška verižica in ura, primerna za narodno nošo. — Natančnejše se izve v upravi lista.

Širite ‚Narodni Dnevnik'.

Izdajatelj: Aleksander Železnikar. — Urejuje: Vladimir Svetek. — Za tiskarno »Merkur« odgovoren: Andrej Sever. Vsi v Ljubljani.